Novi list, 13.3.2017, str. 28, A4

Evidencijski broj / Article ID: 17263782
Vrsta novine / Frequency: Dnevna
Zemlja porijekla / Country of origin: Hrvatska
Rubrika / Section:

ZKM Premijera predstave »Ponoć« autora Josipa Kulundžića i

Intrigantan savez mlad i dramskog eksperimen

Što je još zanimljivije, u igru ironičnih formi sitne egomanije likova redatelj i pisac uvukli su i veoma otvorene i predane ZKM-ove glumce, koji ostavljaju dojam užitka u gotovo cirkuskim rješenjima inscenacije

U kazališnoj kući koja sve više ostavlja dojam političke učmalosti i posvemašnje slučajnosti takozvanog umjetničkog repertoara, u Zagrebačkom kazalištu mladih ravnateljice Snježane Abramović Milković, praizvedena je jedna od najdorađenijih predstava aktualne zagrebačke kazališne sezone: »Ponoć« (1921.) autora Josipa Kulundžića i redatelja Ivana Planinića. Naizgled skromni diplomski rad s Odsjeka režije na zagrebačkoj Akademiji dramske umjetnosti ostvaren je u suradnji sa šest afirmiranih ZeKaeMovih glumaca.

Diplomant i mladi redatelj Ivan Planinić te modernistički spisateljski eksperimentator Josip Kulundžić (1899. – 1970.) sklopili su intrigantan kreativni savez oko prevage groteske nad previše nam dobro poznatim sadržajem raspada (još) jedne gradske obitelji, čije »dvije lakoumne žene« uništavaju i svoje muževe i sebe i ostatak domaćinstva, kako Kulundžićevu dramu sažima kroatist Nikola Ivanišin.

Parodična opereta

Što je još zanimljivije, u igru ironičnih formi sitne egomanije likova redatelj i pisac uvukli su i veoma otvorene i predane ZKM-ove glumce, koji ostavljaju dojam užitka u gotovo cirkuskim rješenjima inscenacije. Tako se rukavi gospodskih košulja produljuju nekoliko metara kad posežu za tijelom sluškinje, a lutkarski izrađen ljudski dlan u vapajnoj ekspresivnosti svako se malo pojavljuje na prozorima nevelike scenske kutije, istodobno parodirajući i citirajući »velike geste«. Isti dlan u svojevrsnoj parodiji horora (posebice završne scene iz filma »Carrie« Briana de Palme) viri i iz scenskih kofera.

Talentirani mladi redatelj Ivan Planinić

Planinića kao redatelja definitivno ne zanima psihologizacija likova niti ga zanima motiviranost samog zapleta Kulundžićeve dramske priče. Nije mu važno koja je žena ubila kojeg supruga, ni je li sluškinja zaljubljena u svog mladog gazdu, niti hoće li na kraju netko ipak skočiti s trećeg kata (sve navedene teme još uvijek su zanimale i samog Kulundžića i suvremenika mu Krležu). Planinić umjesto toga istražuje tupu socijalnu »mehaniku« i mahnitu groznicu poremećaja u odnosima među likovima: gotovo neurotsko ponavljanje replika gospodskog sina koji je opsjednut mogućim flertovima sluškinje (koju je zaveo) i paranojom njezina flerta s lokalnim soldatima, baš kao i opetovano vraćanje »sitnim« raspravama o tome čija je ženska toaleta veličanstvenija i čije su sposobnosti zavođenja po kavanama »učinkovitije« kad je u pitanju konkurencija izme-

Presscut d.o.o. -- Domagojeva 2, 10000 Zagreb, Croatia -- tel.: +385 1 4550 385, fax.: +385 1 4550 407 -- www.presscut.hr -- helpdesk@presscut.hr

Novi list, 13.3.2017, str. 29, A3

Evidencijski broj / Article ID: 17263782
Vrsta novine / Frequency: Dnevna
Zemlja porijekla / Country of origin: Hrvatska
Rubrika / Section:

redatelja Ivana Planinića

og redatelja tatora

MAHNITA GROZNICA POREMEĆAJA

Planinića kao redatelja definitivno ne zanima psihologizacija likova niti ga zanima motiviranost samog zapleta Kulundžićeve dramske priče. On umjesto toga istražuje tupu socijalnu »mehaniku« i mahnitu groznicu poremećaja u odnosima među likovima

đu dva glavna ženska lika drame. Glasovi i pokreti glumaca ritmizirani su i koreografski precizno orkestrirani (suradnik za pokret: Edvin Liverić), tako da predstava ima i mnoga obilježja parodične operete.

Vraćanje fantomima

Pojačana »mahnitanja« ekspresionističkog dramskog teksta prevode se iznad glava glumaca na »uredan« engleski jezik, tako da dramu možemo pratiti i kao osobitu vrstu šale na temu vanjske kontrole jezika. Igranje predstave na hrvatskom i njeno eventualno simultano praćenje na engleskom titlu stoga dodatno fragmentiraju izvedbu, koja je ionako sazdana od detalja i posebno ironično obrađenih »komadića« priče, izbjegavajući cjelovitost ili zaokruženost pripovijedanja. Redatelj tako u svojoj obradi ekspresionizma odlazi dalje od povijesnih ekspresionista, inzistirajući na rasapu makrosvijeta i lirskom značaju glumačkih minijatura.

Planinićev redateljski rukopis imali smo prilike upoznati i prije diplomske produkcije »Ponoći« (primjerice u hvaljenoj ZKM-ovoj predstavi »Elza hoda kroz zidove«), pri čemu je važno da se redatelj kroz predstavu »Ponoć« još jednom vraća temi fantoma koji kontroliraju disanje živih marioneta ili scenskih likova, nevidljivim nitima otvarajući vrata kroz koja nitko ne ulazi ili puneći emocionalni sadržaj izvedbe davnim glazbenim citatima – ili samo šuštanjem gramofonske ploče – uz koje se glumci

Glumci savršeno hvataju frekvenciju redateljskog sarkazma

grupiraju u osobite zamrznute tabloe i poze.

»Paradoks o glumcu«

Hrvojka Begović (Lenka), Lucija Šerbedžija (Mila), Frano Mašković (Rajko), Anđela Ramljak (Katica), Krešimir Mikić (Marko) i Edvin Liverić (Deus ex machina) savršeno hvataju frekvenciju redateljskog sarkazma. Oni su šifre, ornamenti, citati, eksponati, burleskni klauni, maske. Istodobno, na njihovoj bi se izvedbi mogao precizno demonstrirati slavni Diderotov »Paradoks o glumcu«, kao scenski proglas koji inzistira na tome da glumački posao nikada nije sentimentalno uživljavanje, već uvijek odmak od uloge i uvijek kritički rad s tvrdim obrascima socijalnog licemjerja. Kazalište također nije »ponavljanje« prizorišta kuće i ulice, već rastakanje i samim time odbijanje uvježbanih glumatanja koja nas tako tvrdoglavo prate. Redatelja zanima ismijavanje svih vrsta citata, kao i premještanje citata ponašanja u neočekivane kontekste. Napomenimo i da je Planinićeva predstava mišljena i s diskretnom, krajnje stiliziranom posvetom Gavellinoj režiji Kulundžićeve »Ponoći« (iz 1922. godine), zapamćenoj po Krizmanovoj scenografiji na tragu filma »Kabinet doktora Caligarija«, dakle s punim uvažavanjem domaće redateljske tradicije izvedbenog eksperimenta. Svjetlo potpisuje Alen Marin, dok je kostimografkinja Marta Žegura.

Kamo dalje?

Nije izvjesno što će se dalje zbivati s predstavom »Ponoć«; hoće li se uspjeti održati na ZKM-ovu repertoaru ili će ostati triput odigrana i zapamćena kao doduše briljantan, ali ne nužno i institucionalno podržan diplomski rad. Izvjesno je tek da Ivan Planinić u kontekst domaće režije donosi i zavidnu formalnu vještinu i pirandellovski senzibilitet i britki humor i nadasve potrebnu drskost autorske autonomije. Zasebno je pitanje hoće li ovu vrstu stvaralačke kapacitiranosti podržati i intendantski čuvari naših kazališnih kuća. Svakako mi se čini da je važan dio redateljske vokacije danas u Hrvatskoj stalan napor traganja ne samo za novim mogućnostima institucionalne suradnje, nego i ustrajni rad na izgradnji posve novih formata i lokacija kazališnog djelovanja, zbog čega diploma režije nužno donosi sa sobom potrebu velike produkcijske borbenosti i još veće izdržljivosti. Pouzdajmo se u to da Planinić nije samo duhoviti estet, nego i pragmatični maratonac svog redateljskog poziva. I baš kao što je svjestan političnosti dramske forme, važno je da bude svjestan i političnosti produkcijske forme. Inače mu prijeti isto čudovište koje je progutalo tolike hrvatske kazališne talente: umjesto iskričave »Ponoći«, pristanak na dnevno svjetlo sitne neambicioznosti domaćeg glumišta.

Nataša GOVEDIĆ

Presscut d.o.o. -- Domagojeva 2, 10000 Zagreb, Croatia -- tel.: +385 1 4550 385, fax.: +385 1 4550 407 -- www.presscut.hr -- helpdesk@presscut.hr